

A könyv

„A lény felemelte a földről az elé dobott puffasztott rizst, megszagolta, majd beleharapott. Az ételt ropogtatva félresöpörte szeméből csomókba ragadt hajfürtjeit, és végignézett az összegyűlt társaságon. Átható tekintetétől, még inkább különösnek tűnő megszólalásától az első sorban lévők kissé hátra hőköltek. Nem kell tartani tőle, nyugtatta a látogatókat a parkőr, nem veszélyes, meg a rácsok is erősek. Hallottátok, ez a... valami... beszélt, jegyezte meg az egyik jelenlévő. Lényegében hozzánk hasonlóan ő is ember, magyarázta a csoportvezető, a hírhedt *fehér ember*, vagy ahogyan tudományos körökben emlegetik, a *homo europicus*. A fajtája az emberiség hajnalán figyelemre méltó civilizációt hozott létre, amely egyes kutatók meglátása szerint a mi világunk ősenek is tekinthető. Szóval elképzelhető, hogy mondott valamit, csak sajnos ismeretlen hangkombinációkat használ, így lehetetlenség megérteni morgásra emlékeztető halandzsáját. Az itt látható egyed a fehér ember utolsó példányainak egyike, ehhez hasonló természeti parkokban még néhány százan, legfeljebb ezren élnek közülük, zömük a szaporodásukat elősegítő mesterséges megtermékenyítési programnak köszönheti létét.”

A főszerkesztő behelhuppant forgószerékébe, néhány pillanatra elhallgatott, majd még egy mondatot felolvasott: „Mint az idézett részlet alapján is tapasztalhatjuk, a regény már a felvezető soraiban magába szippantja az olvasót, aki azonnal a történések kellős közepében találja magát, egy számos tekintetben abszurdnak nevezhető párhuzamos világban, amely különlegessége ellenére a megszólalásig hasonlít a miénkre, csak éppen mi hiányunk belőle.” Letette az asztalra a lapot, és ujjaival dobolni kezdett a billentyűzeten. Hol a számítógép képernyőjét figyelte, hol pedig engem nézett, aki vele szemben, az íróasztal túloldalán ültem.

A *Ketrecben tenyészített fehér ember* című kritikája kapcsán a szerkesztőséget elárasztották az olvasói üzenetek, szólt meg végül. A nagy érdeklődés következtében magam is többször újraolvastam az írást. Ízlésemhez mérten kissé

tolakodó a címe, de tisztában vagyok azzal, hogy a közösségi média korában azt a szöveget, amelynek nincs kattintásvadász címe, alig olvas el valaki. Mit gondol, hányan olvasnak manapság online könyvkritikát? Elárulom: húszan-harmincan, jó esetben ötvenen, ha netán száz fölé megy az olvasottsági mutató, akkor már vagy kifejezetten népszerű könyvről, vagy nagyon menő szerzőről van szó. A maga könyvismertetőjét ellenben több mint huszontháromezren olvasták!

Rövid hatásszünetet tartott. Úgy tűnt, arra vár, hogy hozzászóljak a mondottaikhoz, de nem volt semmi hozzáfűzni valóm, ezért csendben maradtam, ő pedig csakhamar folytatta beszámolóját.

Az egész történetben az a legdöbbenetesebb, hogy olvasóinak nagy hányada a bemutatott könyvet is el szeretné olvasni. Ennek céljából intenzív keresés folyik a kiadvány után a könyvtárakban, a könyvesboltokban, az irodalmi műveket tartalmazó portálokon, az online könyvkereskedésekben, és ami a legszörnyűbb, nálam is! Én pedig nem tudok megbízható információval szolgálni az érdeklődőknek, mert a bizonyos Sultan Alexander *Párhuzamos világok metszete* című regénye, amelyről ön mindannyiunk nagy örömére szerfölött izgalmasan értekezett, egészen egyszerűen, nem létezik.

Az íróasztal melletti kisszekerényből egy félliteres flakont és két stampedlit húzott elő. Mindkettőt színültig töltötte, hanyagul megjegyezte, házi szilva, pohárkájával megkoccintotta az enyémet, és egy hajtásra felhörpintette a párlatot. Huh, sziszegte, kissé megrázta magát, majd rám meredt, néhány másodpercig némán figyelve, hogyan szopogatom az italt.

Mondja, fiatalember, miért kellett magának fiktív könyvről írnia?! Tengernyi kötet jelenik meg nap nap után, nagy részét el sem olvassák rendszeren. Ha épp nem tudott miről írni, miért nem szólt nekem, adtam volna én magának annyi olvasmányt, amennyit csak akar, a kedve szerint kivesézhetne volna őket. Úgy látszik azonban, hogy maga meg akarta spórolni a munka egyik részét. Nem akart olvasni, csak írni! Így hát az volt a legkönnyebb megoldás, ha egy nem létező könyvről referál. Tette ezt annyira rafinált módon, hogy sejtelmesen a mű tartalmába is némi betekintést nyújtott. Többek közt megtudtuk, hogy a regény főhőse Senki, akit ketrechen tartanak, és a szemlélődőknek a homo europicus egyik utolsó képviselőjeként mutogatnak. Gondolta, kihasználja, hogy az egymást érő válságok következtében most mindenki ráizgult erre a világvége témára, és valami disztópiafélével borzolja kissé a kedélyeket?! Félretéve azt, hogy engem kellemetlen helyzetbe hozott, mi tagadás, ügyesen csinálta, idézeteivel különösen felcsigázza az olvasó fantáziáját.

„Senki borzalmas álmodatot látott. Egy óriási könyvtárban bolyongott. Bármerre nézett, mindenfelé könyvek sorakoztak a végeláthatatlan polcokon. Az volt az érzése, hogy a monumentális építmény az égig ér, és megtalálható benne az összes tudás, amit a civilizáció, amelynek a gyermeke ő is, fennállása alatt felhalmozott. Találomra leemelte az egyik kötetet a polcról, óvatosan a kabátja alá dugta, és halkán kisétált az épületből. Odakint még a bentinél is hideglelősebb

kép fogadta. Az utcán egyetlen lélekkel sem találkozott, mégis minduntalan attól rettegett, nehogy valaki leleplezze. Sokáig lézengett egymagában az üres házak közt, amikor feltárult előtte egy ösvény, amely a közeli hegyre vezetett fel. Felkapaszkodott rajta a magaslatra, letelepedett egy fa alá, elővette a rejtegetett könyvet, és olvasni kezdett.”

Sokat töprengtem értekezésén, különösen a két felolvasott „idézeten”. Mert, ugye, a figyelemfelkeltő kritikából nem sok derül ki a cselekményből, csak éppen annyi, amennyi szükséges ahhoz, hogy felkeltse a mű iránti kíváncsiságot. Azon gondolkodtam, vajon mennyire tud beszélni ez a bizonyos Senki, és milyen nyelven, van-e esély, hogy a látogatók valamit megértsenek abból, amit mondani akar, egyáltalán mit akarhatna mondani, s van-e befogadókészség a látogatók részéről, hogy meghallgassák az „egzotikus lényt”, vagy megelégszenek azzal, hogy a fényképezőgépeket kattogtatva megbámulják őt egy percre, mint mi az orángutánokat és a gorillákat az állatkertben. Az álom sokban segítette a könyv lehetséges értelmezését. A hős álmában, ugye, olvas, ami jelentheti azt, hogy ő egy írástudó lény, de mivel nem tudjuk, hogy a cselekmény mikor játszódik pontosan, az is megtörténhet, hogy a mutatóba maradt kevés fehér ember már elveszítette ebbéli képességét, és az illető álmában tulajdonképpen csak a kollektív tudatalatti rémlik föl egy pillanatra. Annyi azonban biztos, hogy morális érzékét megőrizte, hiszen még álmában is attól tart, nehogy valaki rajtakapja egy olyan cselekedeten, ami értékrendszere szerint elítélendő. A mindentudó narrátor nézőpontja alkalmas egy összetett olvasat kialakítására. Végül azon is sokat merengtem, vajon melyik könyvet vehette le a polcról a regényhős, s úgy vélem, rájöttem a megfejtésre: Senki álmában a *Párhuzamos világok metszete* című regényt olvashatta, multiplikáció révén egymásba játszva valóságos, álombeli és kitalált világokat!

Levette a szemüvegét, megdörzsölte a szemét, majd felnézett rám.

Évtizedek óta benne vagyok a kulturális életben, de még egyetlen *létező* könyv iránt sem tapasztaltam ekkora érdeklődést, mint ez iránt a *nem létező* iránt! Ez a lehetőség nem maradhat kihasználhatatlanul, ha érti, mit akarok mondani. Ehhez minden tőlem telhető segítséget biztosítok, akár némi támpontot is adok. Olvasóként, mert elsősorban az vagyok, azonmód felmerül bennem a kérdés, vajon mi okozta a homo europicus civilizációjának a bukását. Kimerítette az életmódja fenntartásához szükséges természeti erőforrásokat, vagy elkényelmesedett életvitele következtében életosztónén felülkerekedett a lelkiismeret-furdalás, ami védtelenné tette őt másokkal szemben, netán az életképes eszmei elképzelések helyett előtérbe kerültek körében a józan ésszel és a biológiai törvényszerűséggel szemembenő ideológiai célkitűzések? Vagy valami egészen más történt?

Eddig szótlánul figyeltem a szürke garbót viselő, halántéka táján enyhén őszülő főszerkesztőt. Nem szóltam közbe akkor sem, amikor egyetértettem vele, és akkor sem, amikor nem értettem egyet. Úgy éreztem azonban, hogy most reagálnom kell az eddig hallottakra. Felhajtottam a megmaradt pálinkát, mély lélegzetet vettem, és beszélni kezdtem.

Ahhoz, amit kér tőlem, be kellene költöznom egy szellemi ketrecbe. Ami egyáltalán nem lenne nehéz a számomra. Azt hiszem, sose beszéltem egyazon nyelven a kortársaimmal. Nem értem azonban, miért számít rendkívüli jelenségnek az ismertető egy olyan műről, amely konvencionális értelemben nem létezik ugyan, ám bizonyos tekintetben mégiscsak van, hiszen folyamatosan beszélnek róla, nyilvános viták és eszmeccserék folynak egyes megállapításairól. Nem tudom, látta-e, a közösségi oldalakon rohamosan növekszik azoknak a száma, akik azt állítják, hogy olvasták is a könyvet! Nem feltétlenül gondolom azt, hogy ők mindannyian kérdésből lódítanának, szerintem sokuknak őszinte meggyőződése, hogy valamikor valahol valóban olvasta ezt a művet. Úgy vagyok ezzel a regénnyel, mint az életemből kilépett személyekkel, számomra már nincsenek, ettől függetlenül, tudom, hogy valahol még léteznek. Akárcsak a világ, amelyet saját bevallása szerint a semmiből teremtett az a férfi, akire nemrég rendőrök bukkantak, ahogy magzatpózba kuporodva meztelenül fekszik egy útszéli árokban. Bekísérték, s mint kiderült, annak ellenére, hogy nincs tisztában azzal, hogy kicsoda, Senki, válaszolta, amikor megkérdezték tőle, és fogalma sincs hogyan került oda, ahol rátaláltak, minden egyebet tud a világ működéséről. Hiába azonban a jártasság a szellem bonyolult szerkezetében, ha az embernek nincs neve, emlékezete és személyi száma, szerfölött gyanús. Mint a könyv, amely fizikai megléte nélkül is nagyobb hatást gyakorol, mint sok másik terjesztett kiadvány. Úgy van, hogy nincs. Akárcsak a nulla vagy Isten. Nemcsak az lehet igaz, ami létezik, hanem az is létezhet, ami igaz.